

בלבבי משכן אבנה

כל החומר המופיע בעלון זה חדש

בקרוז!

4 דרשות מהרב -

4 כוסות

של ליל סדר

יום ראשון ב' ניסן

17:00-20:00

אולמי זוועהיל

אולם ג'

רח' שמואל הנביא 26

ירושלים [19-4-7]

דרשה מהרב

תהליך השקטה בהתבודדות

הגעה לעצם האני גורמת ניתוק עמוק מהעולם

כאן מגיעה נקודה עמוקה מאד. כאשר האדם מגיע למקום הזה, זה גורם לו להיכנס עוד יותר עמוק לעולם הפנימי, וכל זאת מחמת שנגרם על-ידי-כן ניתוק חזק מהעולם, שהרי הוא בעבר אחד וכל העולם כולו בעבר השני. פעמים, אנשים העובדים רים את התהליך הזה, מרגישים כמו אדם בודד, כיונה הנביא שביקש את נפשו למות, והאדם לא מוצא חברותא, ואזי הוא נמצא בבחינה של מיתותא. הוא והעולם נמצאים בשני מקומות, הם חיים בעולם אחד שהוא רואה אותו כדמיון, והם תופסים את אותו עולם כמציאות ממשית שיש לה קיום.

נביא דוגמא יסודית להמחשת הדברים. הרב דסלר זצ"ל כותב שאנשים זקנים רואים את החיים כבר ממקום אחר לעומת אנשים צעירים. אצל רוב בני האדם, בצעיר-רותם, פסגת החיים זהו יום החתונה. אולם כאשר האדם מתבגר, הוא מבין שהחתונה זהו עוד שלב מסוים בתהליכי החיים [איננו מדברים מצד הסגולה העליונה והמעלות העליונות של יום החתונה, אלא מצד המעשה של יום החתונה כשלעצמו].

יום החתונה כשלעצמו זה כמעט דבר שאין בו שום ענין, העיקר הוא מה שיהיה לאחר החתונה. אדם שנמצא בעצם האני הוא איננו רואה את החתונה כדבר ממשי, אלא כטקס שיהיה כמה שעות, בין לילה חלף בין לילה אבד והכל נגמר ואינו קיים, והעיקר הוא כיצד יהיה כל מהלך חייו לאחר מכן. אנשים משלמים מאה אלף דולר או מאתיים אלף דולר על חתונה, קובעים את תאריך החתונה לאחר ו' חודשים מסגירת הוורט, כדי שיהיה זמן לתכנן את כל התכנונים למיניהם, כגון את מי מזמינים, היכן הסכום יעמוד, וכל שאר הפרטים. אבל מי שהגיע לעצם האני איננו מבין מה זה

משנה, יעמוד הסכום" כאן או שם, כסא כזה או אחר, הרי תוך כמה שעות הכל נגמר.

נקטנו דוגמא יסודית, אבל העולם מלא בדוגמאות מהסוג הזה. התהליך שמתחולל בקרב האדם כעת, שלאט לאט הוא מתחיל להתרחק מהעולם, אולם לא שהוא עושה עבודה מסוימת כדי להתרחק מהעולם. והמשל לכך, לו יצויר שמקום דיוריו של אדם בגיל ששים יהיה בתוך גן תינוקות, הגם שהוא יכול להיות אדם טוב, לעשות עמם חסד, לתת להם את כל צרכיהם, אולם הוא איננו מחובר למקום שבו הם חיים, הוא עומד כמציאות לעצמו והם אינם יכולים להצטרף אחד לשני. וכך הוא בנמשל, כאשר האדם מגיע למקום שהוזכר הוא מקבל מרחק מהעולם, ובעומק זה נקרא 'גט כריתות' מהחיבור לכל מציאות העולם. ואזי העומק שאליו האדם נכנס הופך להיות יותר ויותר עמוק.

כמוכן שיש בזה סכנה, שהרי לאדם יש בני בית, ופעמים שזה לא נעשה באופן הנכון אזי הוא חושב שהוא הגיע למדרגת משה שפירש מן האשה מדעתו והסכימה עמו

עצם המושג של השוואה בין בני אדם, והקנאה שנגרמת מכך, זה נובע מחמת שהאדם נמצא בעולם שבחוץ.

דעת המקום, וזה יכול ליצור כל מיני נקודות של קשיים. לכן, צריך הרבה חכמת חיים כיצד לחיות את המציאות במצב הזה, שהוא לא יהיה באופן של שבר כלי.

במקום עצם האני האדם שמח בחלקו

כאשר האדם מגיע לעצם האני, על זה אמרו חז"ל (שבת קנב): שבעוה"ב לכל אחד יש מדור לפי כבודו, שכל אחד הוא מציאות לעצמו. מה שהוא מציאות לעצמו אין כוונת הדברים שהוא מסתכל על אחרים וחושב ששלו יותר טוב, יש בני אדם שמסתכלים על אחרים ומכח הגאווה שבקרבם הם תמיד חושבים שחלקם יותר טוב, ולכן הוא

שמחים בחלקם. אולם כאן הנקודה הרבה יותר עמוקה, יש לאדם עולם משלו וזה כל מה שיש, והגם שיש עוד אנשים רבים בעולם, אבל הוא נמצא בעולם של עצמו, ולא בעולם שלהם. ככל שאדם נכנס יותר פנימה, חדר לפניו מחדר ועומק לפניו מן עומק, אזי יש לו את העולם שלו לעצמו.

עצם המושג של השוואה בין בני אדם, והקנאה שנגרמת מכך, זה נובע מחמת שהאדם נמצא בעולם שבחוץ. חז"ל אומרים שהקנאה התאוה והכבוד מוציאים את האדם מהעולם, ופירשו רבותינו שכוונת הדברים שכל אלו מוציאים את האדם מהעולם הפנימי שלו למציאות החוץ. אבל ככל שהאדם נכנס יותר פנימה יש לו את המציאות שלו, והמציאות הזו היא חלקו שלו בעולמו, והוא לא חושב כל הזמן חושב אולי הוא יכל להיות אחרת, או שחלקו של השני טוב משלו.

כאן ישנה נקודה עמוקה מאד. רוב בני האדם פחות מודעים לעצמם, אולם גם אלו שיותר מודעים לעצמם, מחד יש את החלק שהם מוכנים להיות מודעים לעצמם, והוא החלק של המעלות. אולם מאידך יש את החלק שהם לא מוכנים להיות מודעים לעצמם, והוא החלק של החסרונות, משום שהם לא מסוגלים לספוג את הקושי שעומד בהכרת החסרונות. ועומק הדבר נובע מחמת שהוא רואה שיש עולם אחר בחוץ, והכח של הקנאה גורם לו שהוא רואה שפניו לזו יותר מתוקן ממנו במידה מסוימת, כגון שלפניו יש פחות גאווה או תאוה ממנו, והוא רוצה שגם לו הוא יהיה כך. אולם ככל שהאדם נכנס למעמקים של כוחות עצמו, אזי מציאות עצמו היא בבחינת 'כזה ראה וקדש', הוא איננו בא להחליף עם אף אחד שום דבר, כיוון שמבחינתו אין כאן עוד מישהו. מעין מה שנברא אדה"ר יחידי ולא היה לו עם מי להחליף את עולמו, כך גם הוא עמוק בתוך מציאות העצמו. במקום הזה המחשבה לשנות דברים איננה נמצאת, אלא זהו עולמו שלו. ■ המשך שבוע הבא-

פרק ה' | אוצר היראה

"להשתעשע אתם בבואם לעולם המנוחה ותלמודם בידם" - כאן מובלעת נקודה יסודית גדולה עד מאד המבארת באיזה אופן של תלמודם בידם יכול להתקיים השעשוע בעולם המנוחה? ידוע שיש באדם שכל ויש באדם חכמת לב. ומה שהאדם יודע בשכלו, זהו כעוף הפורח באויר, וכאשר הוא יוצא מהאי עלמא, מה שנמצא בשכלו נעלם וכמעט כלא קיים. אם כן, איזו תורה באמת עולה אתו לעולם העליון, שיאמר עליו "אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו?" התשובה היא שאצל מי שנאמר בו "ויקשרם על לוח ליבם" עליו נאמר "להשתעשע אתם בבואם לעולם המנוחה ותלמודם בידם", רק על החלק שנקשר בלבבו של אדם נאמר "תורתי בתוך מעי", הוא בקע למעמקים של האדם, זהו חלק התורה שיש לאדם וזהו התלמודו בידו "להשתעשע אתם בבואם לעולם המנוחה ותלמודם בידם".

אמנם על מה שהאדם עמל בדברי תורה, על כל מילה הוא יקבל שכר אפילו אם הוא לא זוכר כלל ואפילו אם זה נשאר בחיצוניות גמורה! אבל לחיות במדרגה של "להשתעשע אתם בבואם לעולם המנוחה", זהו רק מאופן של "ויקשרם על לוח ליבם" מבחינת הגילוי שקוב"ה הוא ליבם של ישראל ואז "ויקשרם" זהו מקום הקשר של קוב"ה והתורה ורק זה החלק שיתקיים בו.

אמנם הדבר תלוי לפי אוצר היראה שתקדם אל האדם: שאם הכין לו האדם אוצר גדול של יראת ה' טהורה [לב טהור ברא לי אלוקים, הוא חש ומרגיש את מציאות הבורא יתברך שמו] - כן ה' יתן לו [אבל באיזה אופן יתן לו? - כי הו"ה יתן... מפיו] חכמה ותבונה ברוב שפע כפי שתחזיק אוצרו, הכל לפי גודל אוצרו. ואם לא הכין האדם אף אוצר קטן, שאין בו יראתו יתברך שמו כלל חס ושלוש - גם הוא יתברך רך שמו לא ישפיע לו חכמה כלל, אחר שלא תתקיים אצלו, כי תורתו נמאסת חס ושלוש, כמו שאמרו רז"ל.

לכאורה נשאלת השאלה: אם הקב"ה לא משפיע לו שום חכמה, אז למה צריך להגיע ל"תורתו נמאסת", הרי אין לו שום חכמה!?

אלא אומר הנפה"ח: יש לו חכמה! יש לו אפילו הרבה חכמה, ויכול להיות שיש לו ידיעת התורה גדולה מאד, אבל זה לא באופן שה' יתברך השפיע לו, זה לא באופן כי ה' יתן לו חכמה ותבונה, אלא החכמה נמצאת אצלו באופן שהוא לומד תורה לעצמו, תורה מונחת בקרן זוית כל הרוצה ליטול יבוא ויטול, והוא באמת נוטל, זה לא בדרך של ה' יתן והוא מקבל מפיו אלא זה נוטל ואז מה יהיה עם אותה חכמה? - כי תורתו נמאסת ח"ו!! הרי שיש לו ידיעת התורה, ויכול להיות שיש לו הרבה ידיעת התורה, אבל על התורה הזו נאמר: "חכמת חכ-

מים תסרח", "תורתו נמאסת ח"ו". ■ המשך בשבוע הבא - מתוך קובץ שיעורים על ספר נפש החיים שער ד'

פרק ההתבודדות | מרבינו אברהם בן הרמב"ם

לפ"ז ממשיך ר"א בן הרמב"ם, לאן להטות את השימוש עם כח הדוחף לאחר שהרחיקו משאר עניני העולם:

והטייתו אליו יתעלה

א"כ, עם כח הדוחף אפשר להשתמש למְשַׁכְנֵי אַחֲרֵיךְ נְרוּצָה (שה"ש א, ד). זו גם דחיפה, אבל זו דחיפה למען מקי פנימיות הנפש. ויתר על כן, אליו יתברך שמו.

בעומק, גם בחמשת החושים אפשר להשתמש באופן יותר גבוה, אבל זה כבר הרבה יותר קשה, משום שכדי לראות בעין דברים רוחניים זה רק אחרי שהדוחף ירצה את הרוחניות, ואזי גם החושים יפנו לרוחניות. לכן, בתחלה עוקרים את החיבור של חמשת החושים לעולם, לאחר-מכן עוקרים את כח הדוחף. ובלשון מדויקת יותר, שלא יופנה כח הדוחף לדחף חיצוני, אלא הטייתו אליו יתעלה.

כאשר האדם משתוקק בעומק לפנימיותו, והוא משתוקק בעומק אליו יתברך שמו, זהו עומק ההתבודדות. והבנת הדברים היא כדלהלן. יש חיצוניות ויש פנימיות, וכח הדוחף גורם שהאדם ירצה לצאת לחוץ. לפיכך נמצא שעומק מהותו הוא בלתי מתבודד, משום שהתנועה והדוחף שלו גורם שיוצא החוצה, והוא ההיפך מתפיסת מתבודד. אולם אם הוא לוקח את כח הדוחף ומטה אותו אליו יתעלה, לפנימיות ולשורש הדבר, בו יתברך שמו, בכך הוא מטה את עומק תנועת הדוחף להתבודדות.

כאן מונח עומק עצום בהתבודדות. ברור הדבר שאין זה רק פועל חיצוני של התבודדות, אלא גם במעמקי סדר כוחות הנפש. כל זמן שהחושים פועלים בחוץ אזי הוא מעורב בפועל בחוץ כמשנ"ת, אולם, אפילו אם הוא יגביל את החושים, יסגור את עיניו ע"י שמירת העיניים, יאטום את אוזניו, יסגור את חוטמו, יטעם כמה שפחות, וימשש כמה שפחות מהעולם, אבל עצם כח הדוחף דוחף אותו לחוץ, ולפיכך מדרגת נפשו של אותו אדם היא איננה בעצם התבודדות, כי ההתבודדות והוא זה דבר והיפוכו, כי הדוחף דוחף אותו כל הזמן לחוץ, ולכן מהותו היא בלתי מתבודדת. רק כאשר הוא מרחיק את כח הדוחף משאר ענייני העולם, והוא מטה את כח הדוחף אליו יתברך שמו, כאן מונח עומק נקודת שינוי

מהות ההתבודדות. ■ המשך בשבוע הבא - מתוך סדרת שיעורים על ספר "המספיק לעובדי ה' מרבינו אברהם בן הרמב"ם"

אות ט'

ט) אמרה הנשמה: הפרטים שלא אוכל להבין - הנה אניה. אך שהכללים לפחות יהיו בידי ישרים, שאדע על כל פנים עצה וסברה ישרה בכל רוחב הדברים האלה. ואז מה שלא תשיגהו ידיעתי - אומר לעצמי: לא עליך המלאכה לגמור.

כאן מונח יסוד הדברים שהתחלנו לבאר לעיל. יש לשאול, האם יש מישהו מאתנו שיכול לדעת את כל התורה כולה, האם יש כזה מושג לדעת את כל התורה כולה. ישנה גמ' ידועה במסכת מנחות (דף צ"ט), "שאל בן דמה בן אחר-תו של ר' ישמעאל את ר' ישמעאל: כגון אני שלמדתי כל התורה כולה, מהו ללמוד חכמת יונת", וצריך ביאור, מהי ההגדרה של 'כל התורה כולה'.

אולם, אפילו בלא שנבין מהי ההגדרה של "כל התורה כולה", אבל בודאי התורה אַרְפָּה מְאֹרָץ מְדָה וְרַחֲבָה מְנִיָּם (איוב יא, ט), אין לה קץ. והרי שאי אפשר לדעת את כל התורה כולה, שאפילו אם ידע האדם את כל הש"ס, הן בבלי והן ירושלמי, ספרי, ספרא, תוספתא, מכילתא דרשב"י, אותיות דר' עקיבא, וכל המסכתות הקטנות, וכל שאר חלקי תורה שבידינו, הרי זהו רק הבסיס, "ארוכה מארץ מידה ורחבה מיני ים" אלו הם כל גילויי התורה השלמה.

א"כ, יבוא ויאמר האדם, אם אינני לא יכול להשיג את כל התורה אזי אני לא ילמד כלום. התשובה הברורה לכך שכל אחד מאתנו מבינה, שעל זה אמרה המשנה באבות (ב, טז): לא עליך המלאכה לגמור, ואי אתה רשאי להיבטל ממנה. כל אשר בכחך - עשה, כל אחד צריך לעשות לפי כוחותיו שהקב"ה נתן לו.

כל זה נאמר בחלקי ידיעת כל התורה כולה. לפיכך בסור-גייתנו, סוגיית האמונה, נשאל את אותה שאלה, האם אפשר להבין את דרכי הנהגת הבורא יתברך שמו בשלמות, התשובה הברורה היא, כמו שאמר כאן הרמח"ל, שאי אפשר להשיגם ולהבינם בשלמות. לכן, נטיית רוב בני האדם היא, שאם אי אפשר להבין את הנהגת הקב"ה בעולם, אזי לא צריך להבין כלום. הם יאמרו, אנו מאמינים בני מאמינים, והנהגת הקב"ה אמת ופעולתו אמת, והרינו מאמינים בכל הנהגתו את עולמו. זו מעין הדוגמא שהוזכרה, שאם אנחנו לא יכולים להשיג את כל התורה כולה אזי לא נתחיל ללמוד, נאמין שכל תורת משה רבינו אמת, נחזור כל בוקר על ה"ג עיקרים, תורת משה רבינו אמת, נתקבלה מן השמים, ולא נפתח שום ספר. וזה בו-דאי מובן לכולם שאינו כן, אלא כל אשר בכחך עשה, ואי אתה רשאי להיבטל ממנה, לא עליך המלאכה לגמור.

לפ"ז, בהגבלה לחלקי האמונה, שספר דעת תבונות בנוי על שאלתו של משה רבינו עצמו, "צדיק ורע לו רשע וטוב לו"...

המשך בשבוע הבא - מתוך סדרת שיעורים על ספר "דעת תבונות"

פרק ב' | כח החיבור והצירוף

שורש הדקדוק וחוסר הדקדוק - נקודות וטעמים.

בתורה הרי יש אותיות, יש תגים, יש נקודות, ויש טעמים. התגים הם שיתוף לאותיות, וכמעט לא מתגלים בקריאה. הם כתרי אותיות, זה נעלם, וקריאת האות אינה מושפעת מהתגים. אך הניקוד וודאי גורם משפיע על קריאת האות, וכן הטעמים גורמים ג"כ לשינוי תנועת האות.

והנה, העולם העליון שלפני הקלוקל הוא נקרא טעמים, והעולם של הקלוקל והתיקון נקרא נקודות. כי כל נקודה עומדת לעצמה וזהו עלמא דשבירה, שהרי בניקוד יש את הקמץ והפתח שהם בעצם קוים. אך זולתם, שאר כל הניקודים שהם ציירי סגול חיריק שורוק וקובוץ הן בצורת נקודות, וע"ש כך נקראו ניקודים. נקודות זה חלוקת הדבר, וזה שורש הקלוקל שהוא עלמא דפירודא. והתיקון שבו, הוא מצרף - הסגול מצרף שלוש נקודות, הציירי מצרף שתי נקודות, וכו'.

וא"כ מצד עולם הנקודות שהוא קלוקל ותיקון, ישנו מהלך לדייק ולדקדק בניקוד ובאותיות. ורבותינו שדרכו בדרך זו ודקדקו מאוד, הם אלו ששייכים לעולם של תיקון השבירה והפגם, והוא תיקון הנקודות. אך רבותינו שלא דקדקו בדבר, הם צירפו את עצמם לעולם שלמעלה מהקלוקל והתיקון, ודרכו במהלך שהוא עליה למעלה מהנקודות והידבקות בטעמים.

נבין א"כ, שהדקדוק באותיות יש בו כמובן צד מעלה של תיקון. אך יש גם צד שהוא למעלה מכך, שעוסקים בטעמים בלי הנקודות. וכמובן אף בזה, כשעוסקים בטעמים בלי הנקודות, ישנו חיסרון, שאפשר להגיע להרבה שיבוש, וכח הבנין של הבינה שהוא המצרף את הנקודות הולך ונחלש. ולכל דבר יש שני צדדים. ואלו הם סוגיות עמוקות מאוד.

נשוב למעשה, לתועלת שישנה בלימוד מילים שאין בהם משמעות. שאף ללא התכלית העליונה שדובר בה באחרונה, אלא גם ברובד היותר נמוך בנפש האדם, ישנה תועלת. בכך שמילים אלו גורמות לאדם לצרף אותיות בצורה מדוייקת. ולכן, האדם צריך לחזור ולקרוא תיבות מההתחלה, באופן של חכמה כפשוטו ובאופן של בינה, ע"י דיוק בתיבה, וצירוף אותיותיה, מתוך מודעות של צירוף.

כפי שהתבאר, הבינה היא כח החיבור, כח הציור, וכח ההתבוננות. וממילא, אם קוראים מילה מובנת, אזי כח ההתבוננות שבבינה כבר נמצא, וזה יכול לגרום לדילוג כנ"ל. ולכן לוקחים בדווקא תיבות שאינן מובנות, כתיבות בעלות אותיות שאינן מצטרפות למשמעות, או לשון ארמית שבתרגום או שבזוהר וכדו', ומצרפים את האותיות שבהם מכח הדיוק, ובכך בונים את כח החיבור המדוייק בנפש ממקום של תיקון מתוך מודעות, ושלא כפי שנבנו הדברים בקטנות.

מי שיפעל באופן שנתבאר כעת, אומנם בתחילה זה נראה כמעשה קוף בעלמא, אך בכך לאט לאט האדם חוזר לבנות את שורשי הכוחות בנפש. ותולדת הדבר היא, שיהיה לו דיוק גם לאחר מכן בהוויות אביי ורבא שבגמ' ובשאר חלקי התורה, והם יהיו יותר מדוייקים ובבהירות גדולה יותר. וזאת מכח ה"חכם עיניו בראשו" שחוזר לגעת בנקודות הראשיות ולתקן אותם מתחילתם.

המשך בשבוע הבא - מתוך סדרת שיעורים

"דע את תורתך דרכי הלימוד"

אב - אבות מלאכות

שבת ע"ג ע"א - אבות מלאכות ארבעים חסר אחת. ואמרו (שם מ"ט ע"ב) "הדור יתבי וקמיבעיא להו, הא דתנן אבות מלאכות ארבעים חסר אחת כנגד מי, א"ל ר' חנינא בר חמא, כנגד עבודת המשכן, אמר להו ר' יונתן ב"ר אלעזר, כך אמר רבי שמעון ברבי יוסי בן לקוניא, כנגד מלאכה, מלאכתו, ומלאכת שבתורה ארבעים חסר אחת". ונודע שמלאכת המשכן מעין מלאכת שמים וארץ של מעשה בראשית.

וכנגד מלאכות אלו של המשכן שהם מקבילים למעשה בראשית יש מלאכה לע"ז כמ"ש (שם ע"ב ע"ב) וכן סנהדרין ס"ב ע"א ע"ש) זיבח וקיסר וניסך וכו'. כי כל דבר זה לעומת זה עשה אלקים. ולפיכך יש את שורש המלאכות שהן מעשה בראשית, שהם שורש לכל ל"ט מלאכה שנאמרו בתורה. ויש את הלעומת זה, ע"ז, היפך מעשה בראשית, מעשיו ית"ש. ובקדושה זהו בחינת "טל אורות טליך". ובקלקול מתהפך מטל ללט, לשון קללה. והם השורש לל"ט מלקות, ששורשם מעשה שמקורו ושורשו מלאכה של ע"ז.

ובעומק יש ג' לבושי הנפש, מעשה דיבור, ומחשבה. ושב"ק שביטה ממעשה של ל"ט מלאכות. אולם מצד הוי דומה לו, "מה הוא שבת אף אתה שבות", כמ"ש חז"ל. ושביטתו ית"ש אינה רק ממעשה אלא אף מדיבור, שהרי מעשיו הם בבחינת "ברוך אומר ועושה", ויאמר ויעש. אמירתו היא עשייתו. ולכך אצלו ית"ש שביטה ממעשה היא שביטה אף משורש המעשה, דיבור. ולכך אנו מחוייבים בכך כמ"ש "ודבר דבר, שלא יהא דיבורך בשבת כדיבורך בחול".

אולם יתר על כן כל אב שורשו חכמה כנ"ל, אב בחכמה. ולפיכך שביטה מאבות מלאכות היא שביטה אף במחשבה, ממחשבת עשיה, שכל המעשי. ממחשבת הדיבור, שכל הדיבורי. וממחשבת השכלי, שכל העיוני. ולכך לא מלמדים לתינוקות דבר חדש בשבת כמ"ש בנדרים. ובדקות יש שביטה בכלל ממחשבה בשב"ק ולעליה לאין, ויתר על כן לאפס, אפס זולתו. ויתר על כן לאין עוד מלבדו כפשוטו. וזהו השביטה הגמורה, דבקות במדרגה שאין שורש לפעולה כלל, כי אין נבראים אלא הוא לבדו ואין בלתו. והוא השביטה השלמה.

ואמרו, אבות מכלל דאיכא תולדות. ואמרו (שם צ"ו ע"ב) "אמאי קרי לה האי אב, ואמאי קרי לה האי תולדה. נפקא מינה, דאי עביד שתי אבות בהדי הדדי, אי נמי שתי תולדות בהדי הדדי מיחייב תרתי, ואי עביד אב ותולדה דידה לא מחייב אלא חדא". ולרש"י דמחייב אתולדה במקום אב אמאי קרו לה אב ואמאי קרו לה תולדה, הך דהואי במשכן חשיבא קרי לה אב, הך דלא הואי במשכן חשיבא, לא קרי לה אב. אי נמי, הך דכתיבא קרי אב, והאי דלא כתיבא קרי תולדה.

וביאור שיטת חכמים, שהאבות כל אחד לעצמו וכן התולדות כל אחד ענף לעצמו. ולכך חייב שנים. אולם אב ותולדה

המשך בעמוד ה'

מן הנלמד בכלל מתוך שיעורו של מורנו ורבינו הרב איתמר שורץ שליט"א

שיעור כללי בסוגיית קרן בגדר יוחלט השור דרע"ק

תמצית - נזקי קרן (יג) - שו"ע סי' ת"ז סעי' א' - בגדר יוחלט השור דרע"ק

י. בשיטת הרמב"ם למדו שחל מכאן ולהבא ולכן מהני מכירה לרדיא קודם העמב"ד, וכבר נתבאר לעיל צד אחר (לפי החזו"א). ומ"מ בפש"טות א"א שיסבור את שיטת התוס' שיש חלק היושם וחלק היוחלט.

אמנם יש לבאר שהם דרך אחת, דהנה אם אין חיוב הבעלים אין חיוב לשור, אך אם יש את ב' החיובים יש לדון האם החיוב מתחיל מהשור או מהבעלים. והנה ממה שהיה ס"ד שבהפקר חייב, א"כ היה ס"ד שי"חול חיוב מהשור עצמו, ואחר שיש גזה"כ שצריך בעלים יש לדון אם קמ"ל שצריך חיוב בעלים תחילה או רק קמ"ל שצריך את ב' החיובים אך לעולם יוכל להתחיל מהשור עצמו כהס"ד.

ואפשר שבזה נחלקו תוס' והרמב"ם, דלתוס' יכול להתחיל בשור עצמו רק שיש דין שאם לא יהא חיוב בעלים לבסוף לא ישאר חיוב, ולכן כל שעדיין לא הודה אכתי יש חיוב דשור שהתחיל בשור והוחלט מיד, והיושם שלבסוף הופך להיות הוחלט, אבל הרמב"ם סובר שא"א להתחיל חיוב בשור אלא בבעלים, ולכן כל שיכול להודות הוי רק יושם ולא יוחלט, וא"כ אין חיוב השור חיוב גמור.

יא. ויש להוסיף עוד בשיטת הרמב"ם, במה שחיוב השור תלוי בחיוב של הבעלים: האם די שיהא חיוב לבעלים וכל שלא היה חיוב לא חל, או"ד הגדר הוא שאין יושם של הבעלים יכול ליצור יוחלט של שור, ורק יוחלט של בעלים יכול ליצור יוחלט של שור, ולכן קודם העמב"ד יש לרע"ק רק יושם וכמו שדן המנ"ח, (ודנו האחרונים אם קודם העמב"ד יש מחלוקת רי"ש ורע"ק, ותלוי בנידון זה). ובהעמב"ד שנעשה יוחלט בבעלים אז חל גם יוחלט בשור.

ולפ"ז גם להרמב"ם יש ב' חיובים רק שצריך את החיוב והיוחלט של הבעלים תחילה כדי שיהא יוחלט של שור שהוא המשכה מהיוחלט של הבעלים ולא כחיוב לעצמו. ■ השבוע זה האחרון בסדרה זו. בשבוע הבא

תהיה סדרה חדשה "עולמה הפנימי של בת ישראל".

כדי לקבל את כל השיעורים של הרב, שליט"א בנזקי אדם ונזקי ממון בקובץ פי די אף PDF, אנא יידע אותנו על ידי

דוא"ל: info@bilvavi.net

המשך בעמוד ד'

הענף חלק מן השורש ולכך אינו חייב אלא אחד, כי הם אחד. אולם לר"א שחייב על תולדה במקום אב, מפני שתולדה שם חיוב לעצמו, כי עצם היותו תולדה זו גופא מלאכה, מה שת-חלה היה כלול באב ועתה יצא מן הכח לפועל ונעשה תולדה. ובדקות, אב-א, תולדה-ת. כי האב בחינת התחלה, והתולדה בחינת סוף וזה גופא חידושו. ובדקות יותר, הוא אב מן הסוף בבחינת אור חוזר שהאחרית הופך להיות ראשית. ומצד כך כל תולדה הופך להיות אב, וכל אב הופך להיות תולדה.

אב - משה

מגילה י"ג ע"א - "אב, אבי, אבי, אב בתורה, אב בחכמה, אב בנביאות". והרי שאף שאין קורין אבות אלא לשלשה, היינו אב בלבוש של גוף. אולם משה אב לכל ישראל באור נשמתם הפנימית.

וכשם שיש ג' אבות בחיצוניות, כן האב הפנימי כולל ג' חלקים (כי מה שבחיצוניות נחלק לחלקים נבדלים, בפנימיות מתאחד), תורה חכמה ונביאות, מקבילים זה לזה. כנגד אב-הם אב בחכמה, כי עיקר שם תואר אב בחכמה (ונודע שמד-תו של אברהם חסד, חסד לאברהם ששורשה חכמה). נבואה כנגד יצחק. כי הפך חכמה דבר המושכל, השגה, נביאות ענינה ביטול וכלשון הש"ס, "אין אלו אלא דברי נביאות". כלומר הגדרה בלתי מושכלת ומושגת. וזה מדתו של יצחק, עולה כליל, ביטול, כנודע. נביא אותיות בינה בהתחלפות א-ה, שהיא מדתו של יצחק כנודע. וכנגד תורה, יעקב, איש תם יושב אהלים. חיבור חכמה ונביאות. וכשם שיעקב בחר שבאבות וכולל בקרבו את אברהם ויצחק, כן אב בתורה כולל את האב בחכמה ונביאות.

ובדקות יותר נובע שמשה עם הכולל גימ' רצון. ומצד כך מדרגת האב דמשה הוא בחינת אבה-רצון. והרצון כולל כל ההתפשטות, ימין שמאל אמצע, חכמה, נביאות, תורה, כתר לכל.

והנה אברהם בחינת עבר, העברי, באברהם נברא העולם. יצחק, עתיד. י' ע"ש העתיד כמ"ש על אז ישיר. וכן יצחק - ישחק, לעת"ל. ויעקב בריח התיכון, מבריח בין עבר לעתיד ומחברם. וכן משה, כמ"ש ב"ג עיקרי אמונה. "אני מאמין באמונה שלמה שנבואת משה רבינו ע"ה, היתה אמיתית, ושהוא היה אב לנביאים, לקודמים אליו, ולבאים אחריו". כי בפשטות האב הוא לאלו הבאים אחריו אולם אצל יעקב, "יעקב אשר פדה את אברהם". יש בו שורש לאב שלפניו. וכן משה ("יעקב מלבר משה מלאגאו") הוא אב לאלו שקדמו לו ג"כ. כי הוא מחבר עבר ועתיד. ובדקות יותר, הוה מתמ-שך "שמי הוי"ה לא נודעתי להם". אצל האבות ולכך יעקב צרוף של עבר ועתיד. משא"כ משה שנודע לו שם הוי"ה אזי זהו בחינת הוה מתמשך, ויתר על כן הוה עצמי, מעין הויתו ית"ש. ■ המשך בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעילון זה

שמיני | בהמה - בה

מעלה גרה בבהמה, בהמה בה-מה. נודע שבימים ב-ה, יש בהם תוקף של דין. ולכך ב"ד יושבים בימים אלו - בית - דין. והוא מושרש במדת הגבורה, גבורה ב-ה-גור. (ובדקות רמוז בה ר"ת של ג' חלקי דין, בינה - ב, גבורה - ג, הוד - ה). והיסודות שורש הדין מיסוד האש. שכאשר האש בתוקפה מתגלה להב, ל-הב. ומדת הדין בקו שמאל, מקום הנקבה, נקבה, נק-בה. ונודע זכר, בחינת נתינה, נקבה בחינת קבלה. והמבקש לקבל אומר הב-תן. בחינת זהב, זה-הב.

ואמרו חז"ל בנדה, בינה יתירה ניתנה באשה. בינה, ין-בה. וכאשר בראה הקב"ה א"ל, היי צנועה שורש הצניעות מדת הבושה, בה-שו. ומתח-לה נקראת בתולה, בה-תול. והכח המצרפם נקרא כתובה. כתב-וה. וכן בה-כתו. ולכך אמרו לית כתובה דלית בה תיגרא, שורש הדין יוצר תיגרא, מריבה, מרי-בה. אולם אסור לקדש אשה קודם שיראנה שמא ימצא בה דבר ומגונה ותתגנה עליו. ולכך נצרך תחלה הבטה, הט-בה. וחשש זה נמצא בדקות בפועל בכל נישואין, ולכך יש תיגרא בפועל כנ"ל. וכאשר ח"ו מריבה זו יוצאת לפועל ממש נעלה איבה, אי-בה, בחינת איבה אשית בינך ובין זרעה.

וכח דין זה כאשר יוצא לפועל יוצא בהלה. בה-לה. אולם אצל נוק' דתי-קון, רחל, שהיא עיקרו של בית, נתהפך בהלה לבלהה שפחתה. אולם אצל חוה נתגלה איבה כנ"ל, ולכך יצא הבל הב-ל, ושת ע"י קין, דין דקלקול. וכאשר כח דין יוצא לפועל בקלקול גמור שנהפך מענג (אהבה כדלהלן) לנגע, נעשה בהרת, שהוא ממראה נגעים. היפך בהיר, זהב, כנ"ל, בהק, הארה נעשה בהרת דקלקול. והוא מדרגת הרשעים שאין בהם תורה ומצוות, בחינת ערבה, רע-בה. וזו ירידת אדם למדרגת בהמה, בה-מ"ה, מ"ה גימ' אדם, שנפל מדרגת אדם למדרגת בהמה, נמשלו כבהמות נדמו. שנאבד מדרגת אדם. אבדה אד-בה. ותחילת הקלקול התחיל באשה שנפתתה לעצת נחש, לכך נקראת אבדה, משל לאדם שאבדה לו אבידה, כמ"ש בקדושין (ב ע"ב).

ונודע ששורש פגם חוה, בפגם הלבנה שאמרה א"א לשני מלכים לשמש בכתר אחד. לבנה, לן-בה. ואחר ל' דורות נעשה תוקף של דין, מבול. וההצלה מן הדין לנח וב"ב ע"י התבה, ת-בה. ומעין כך אצל משה (נח) שורש למשה כנודע מן המים משיתהו, מן מימי המבול) שניתן בתבה, והצילתו כתיב, אותיות תיבה. והשורש לכך מש"כ תחלה תהו, ואח"כ בהו, בה-ו. ולצורך הצלה עלתה התיבה של נח לגובה, גו-בה.

ושורש הקלקול חטא הלשון, מוציא דיבה, די-בה. ומעין כך במרגלים שהוציאו דבת א"י. ולכך אתם בכיתם בכי של חנם. בכה, כ-בה. ומכח דיבה זו אכלה חוה ואדה"ר לירד מאכל זה לקבה, ק-בה. וירד מדרגת תנובה, תנו-בה לדין של קבה דקלקול. ולכך בשעה שמת מכיוון שאכיל-תו אינה מתוקנת נעשה כנבלה המסרחת, נבלה, נל-בה. וחוזר עמלק ומעורר כח של דין, ולכך עלה משה ראש הגבעה, גע-בה. וזהו בגדי למתק את החובה, חו-בה. וכן אצל המון מזרעו של עמלק, נתקן ע"י חרבוניה, חרון-בה.

וכאשר מתמתק הדין מתהפך לאהב אבה, א-בה, גילוי אהבה, גילוי אלופו של עולם בדין. וגילוי זה היה במשכן שנתנן נדבה, דן-בה, נתקן הדין וזה ע"י אהליאב, אליא-בה. ושם מבין הכרובים נתגלה נבואה, און-בה. ובעיקר למשה הנקרא טוביה, טוי-בה.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אבה, אהב, בהלה, אביהו, אהליהב, אהלימה, איבה, ארבה, ארבעה, בינה, בהרת, בהמה, ברכה, בה, בהיר, הבל, בהו, בהן, בהק, בנה, בושה, זהב, בלהה, בלהות, להב, לבנה, מרכבה, נדבה, בניהו, ערבה, תבה, בתולה, בתיה, גבה, גבורה, גבעה, דבה, דבורה, דבלה, אבדה, הב, הבא, היטב, נבלה, הסב, שביה, בכה, הבטה, טוביה, נקבה, מצבה, נבואה, מריבה, רהב, חובה, חרבוניה, יבשה, כתובה, טובה, סיבה, קיבה, תנובה. ■ נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעילון זה

אור א"ס

אור א"ס ובתוכו י"ס. והבן שי"ס שורש לריבוי של אחדות. ואור א"ס שורש לאור של אחד. וקליפת ע"ז, יונקת מן הריבוי ומשלשלו לפרוד. ומשתמשת בו להסתיר אור א"ס. וזהו שאמרו (שבת פב ע"ב) מה נדה אינה לאברין אף ע"ז אינה לאברין, ופרש"י כגון ע"ז של חוליות אבר אבר ממנה אינו נטמא כלל משום ע"ז. כי כל טומאה כלל ע"ז, להסתיר את אור הכלל, אור א"ס.

צמצום

עיינ תורת אמת (שקלים ד"ה עוד) אמרו חכמי הניתוח שיש בכל אבר של אדם כל הוכחות של כל האיברים, ואמרו שאפילו בעין שהוא אבר קטן יש בו כל שס"ה גידין. והבן שיש ב' בחינות בצמצום. א. שיטת מהרח"ו, הסתלקות, היוצר חלל. ב. בחינת קיפול לתוך עצמו, והוא שיטת מהר"י סרוג. ועוד. (עירובין מא ע"א) איכא ננס באבריו. והוא צמצום אבריו, ומתגלה בפועל בז"א, ובכל קטן מעין כך. ומעין כך אמרו (מו"ק כד ע"ב) ר"ע אומר, הוא בן שנה ואבריו כבן שנתיים, הוא בן שתיים ואבריו כבן שנה. ועוד. (קדושין כד ע"ב) מחוסר אבר, וזהו חלל ביחס לאבר בפרטות. ואמרו (ע"ז ה ע"ב) מניין למחוסר אבר דאסור לבן נח, דכתיב ומכל החי וגו', אמרה תורה, הבא בהמה שחיין ראשי אברים שלה. והבן, שחלל בגימ' חיים. וז"ש שחיין ראשי איברים שלה. ועוד. (סנהדרין עד ע"א) לגבי רודף - יכול להצילו באחד מאבריו. כי יש צמצום שלם, מות, ויש צמצום חלקי, אחד מאבריו (ועיין בכורות מד ע"א).

קו

לשון תקוה. וכתיב (ישעי' מ, לא) וקוי ה' יחליפו כח, יעלו אבר כנשרים. ועוד. (ב"ב כ ע"א) והאבר וכו' המדולדלין בבהמה וחיה. והבן קו גימ' דבק, ושם יש חיבור גמור. וכל מקום שאין הארת הקו מגיעה (כי בכל עולם ועולם לפי ערכו יש אור א"ס, צמצום קו וכו') שם אין חיבור גמור של דבקות אלא מדולדל. ועיין בגר"א (לקוטים לספד"צ, לקוט, ט) בכל עולם יש אבי"ע וכל הבחינות, אלא שהן אחורים דאחורים ואינם מצוחצחים. והרי שבכל עולם לפי ערכו ישנו קו. וממקום שהקו אינו מאיר נעשה מדולדל ומקום שמתגלה חיבור באיבר, הוא מ"ש (מנחות כג ע"א) המעלה אבר שאין בו כזית ועצם משלימו לכזית, ר' יוחנן אומר חייב, ר"ל אמר פטור. ר"י אמר חייב, חיבורי עולין כעולין דמו, ור"ל אמר פטור, חיבורי עולין לאו כעולין דמו.

עיגולים

כתיב (ויקרא א, ח) וערכו בני אהרן הכהנים את הנתחים את הראש ואת הפדר. ואמרו (יומא כה ע"ב) מניין לראש ופדר שהם קודמין לכל האברים, ת"ל את ראשו ואת פדרו יערוך. מצרף חלק עליון ראש, גולגלת, לשון גלגל, צורת עיגולים, עם הפדר, קרום המכסה בני מעיים. פדר, פרד, מקום הפרוד, חוזר ומתעלה לגלגל, גולגלת שכולו הויה אחת. כי ביושר נעשה מקו אחד ג'

קויים ואח"כ ישנו פרוד של נקודות שנתפרדו ממדרגת קו. אולם עצמות העיגול אחד הוא. אלא שמכח המשכת הקו נעשה עוד עיגול ועוד עיגול כנודע. אולם עצמות העיגול אחד הוא. ועוד. (נדה כט ע"א) א"ר אלעזר, אין הראש כרוב אברים, ורבי יוחנן אמר, הראש כרוב אברים. ראש גולגלת, בחינת עיגול. ומצד מדרגת יושר אינו כרוב האברים. משא"כ מצד מדרגת עיגולים חשוב כרוב אברים.

יושר

כתב במצודת ציון (איוב יח, יג) בדי, ענפי, כמו ותעש בדים, והוא מושאל על אברים. והבן, כי יש קו אמצע שהוא בחינת שורש, ונתחדש ג' קווים, ימין ושמאל, שהם ענפים, ובדים, בחינת איברים של האמצע. ועוד. (יומא כד ע"ב) איכא סידור אברים. ושורש כל סדר ביושר. ועוד. (ערכין טו ע"ב) א"ל הקב"ה ללשון, כל אבריו של אדם זקופים ואתה מוטל. זקופים יושר.

שערות

סוטה (מח ע"ב) ת"ר, שמיר זה ברייתו בשעורה, ומששת ימי בראשית נברא, ואין כל דבר קשה יכול לעמוד בנפיו. במה משמרין אותו, כורכין אותו בספוגים של צמר, ומניחין אותו באיטני של אבר מלאה סובי שעורים. והבן שמלמעלה מתגלה שער, שערות, ולמטה שעורים מאכל בהמה. ושורשו באור השערות, שעולה למעלה מאדם בחינת בהמה בהררי אלף שלמעלה ממדרגת אדם, בחינת בהמה גימ' בן שעולה לס"ג שלמעלה ממ"ה, אדם, כנודע הרבה בכתבי האדמו"ר הזקן.

ועוד. שער לעזאזל שער לשון שערות ובפרט שער לעזאזל ששייך לעשו. ואמרו (יומא סז ע"א) ולא היה מגיע לחצי ההר עשה שנעשה אברים. ועוד. שער, השערה שלמעלה מן השיעור. ואמרו (מעילה טז ע"ב) האיברין אין להן שיעור, אפילו פחות מכזית נבלה ופחות מכעדשה מן השרץ, מטמאין.

אזן

קדושין (כד ע"ב) ריב"ז היה דורש את המקרא הזה כמין חומר, מה נשתנה אזן מכל אברים שבגוף, אמר הקב"ה אזן ששמעה קולי על הר סיני בשעה שאמרתי כי לי בני ישראל עבדים, ולא עבדים לעבדים, והלך זה וקנה אדון לעצמו, ירצע.

חוטם

זבחים (מו ע"ב) דאמר רב יהודה אמר רב, אברים שצלאן והעלן אין בהם משום ריח. וזולת כך יש בהם ריח, הנכנס בחוטם. ומצד כך בבית שני שלא היה מסורת היכן מקומו של כל דבר, אמרו (שם סב ע"א) מזבח מנא ידעי (היכן מקומו) וכו', ור' שמואל בר נחמני אמר מכל הבית כולו הריחו ריח קטורת, משם הריחו ריח אברים.

פה

ומגיע עד נקב תחתון, גיד, והוא ארוכת מקום הנקבים. ומקום הגיד חשיב פה תחתון וכולל בתוכו פה עליון, שברית הלשון וברית המעור שורשם חד.

אבא

תולדות יעקב יוסף (לך לך ד"ה ועפ"ז) אברהם, יסוד אבא, אבר, בתוך מ' סתומה, בינה. ושם, אברהם שהוא חיבור יסוד אבא הנקרא אבר עם מ' דבינה שהיא מ"ם מרובעת. ולפ"ז אברהם, אב-אבר-ם.

אמא

אמא סוככת על בניה, בחינת עובר במעי אמו, בחינת סוכה. וכתוב (תהלים צא, ד) באברתו יסך לך ותחת כנפיו תחסה. ונחלקו (חולין סח ע"ב) רב אמר יש לידה לאברים, ורבי יוחנן אמר אין לידה לאברים. ובשורש כל לידה הוא לידת אבר, כנ"ל. ומצד כך אמרו (תמורה י' ע"א) אין ממירין לא אברין בעוברין ולא עוברין באיברין. כי שורשם חד. ועוד אמרו (עירובין נג ע"א) כיצד מעברים את העיר. רב ושמואל, חד תני מעברין, וחד תני מאברין. מאן דתני מאברין, אבר אבר. ומאן דתני מעברין, כאשה עובר. והעומק שעובר מלשון אבר, עובר ירך אמו, חשוב אבר של אמו. ובדקות נחשב כאבר מן החי. ועוד, אהי-ה בריבוע גימ' דם כנודע. ואמרו (פסחים כב ע"ב) דם הוא דאיתקש לאבר מן החי, מה אבר מן החי אסור, אף דם מן החי אסור.

ד"א

בחינת מ"ה, גימ' אדם, כנודע. אולם מורכב מו"ק, אברים. וז"ש (שבת מ' ע"א) חמין שהוחמו מע"ש, רב אמר, למחר רוחץ בהם כל גופו אבר אבר. זה כל גופו אולם בתפיסה של ו"ק, קיבוץ חלקים, אבר אבר. ומעין כך (חולין קב ע"ב) מר סבר בחייה לאברים עומדת, ומר סבר בחייה לאו לאברים עומדת. וכן (שם קג ע"א) לגבי בהמה. תפיסת שלם ותפיסת חלק (וכן שם קכא ע"ב). ומעין כך (ביצה כ"א ע"ב) ושני להו לב"ש בין הנאת כל גופו, להנאת אבר אחד. ומצד כך זהו ו"ק קודם התיקון. רה"ר שעדין לא חוברו יחדיו, ושם זה מדרגת אבר אחד, כל אבר לעצמו. וכן (יבמות פ ע"א) לחד אבר חיישינן, לכוליה גופא לא חיישינן. וכן אמרו (סנהדרין כט ע"ב) א"ל ישמעאל ליצחק, אני גדול ממך במצות, שאתה מלת בן ח' ימים, ואני בן י"ג שנה, א"ל ובאבר אחד אתה מגרה בי, אם אומר לי הקב"ה זבח עצמך לפני, אני זובח. והרי ישמעאל בחינת "אבר אחד", רה"ר, ויצחק כללות האברים ו"ק. ובקרבנות נאמר (ויקרא א, ו) ונתח אתה לנתחיה. ומעין כך, אמרו (זבחים קח ע"ב) על השלם הוא חייב ואינו חייב על החסר, אכל בהמה כתיב. ומר סבר אכל אבר ואבר כתיב. עיי"ש. ומעין כך, אמרו (ביצה כה ע"א) מביא בידו אברים אברים. וכן (נזיר מג ע"ב) אמרו, לה מיטמא, ואינו מיטמא לאברים. ■ המשך

בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה - **להארות, הערות, והוס' פות:** rav@bilvavi.net

עירובין (נד ע"א) ברוריה אשכחתי לההוא תלמודא דהוה קא גריס בלחישה, בטשה ביה, א"ל, לא כך כתוב ערוכה בכל ושמרה, אם ערוכה ברמ"ח אברים שלך משתמרת, ואם לאו אינה משתמרת. וזה ע"י השמעת קול, שפתיים דולקות. כי דעת גנוז בפה יוצא ע"י קול, ועי"ז נבלע בכל רמ"ח אברים. ומעין כך אמרו (יומא עה ע"ב) על המן - ר' יוחנן אמר, דבר שנבלע ברמ"ח אברים. כשם שדבור שבפה ערוכה ברמ"ח אברים כך מאכל שבפה נבלע ברמ"ח. וכשם דבור שאינו ערוך אינו נבלע, כך שאר מאכל בפה אינו נבלע. ומעין כך (זבחים כו ע"א) דם המובלע באברים דם הוא. וכן (חולין קיג ע"א) השובר מפרקתה של בהמה וכו', ומבליע דם באברים.

עינים - שבירה

כתיב (בראשית ט, ד) אך בשר בנפשו לא תאכלו, אסר להם אבר מן החי. כי כמו שנמנע מאדה"ר לאכול מעץ החיים, כן נמנעו מלאכול אבר מן החי, אלא רק מן המת. מדרגת תולדת החטא, שכל הויתו מות, ביום אכלך ממנו מות תמות. והבן שחי מצרף, לעומת מות שמפריד, "המות יפריד". וזהו בחינת איברים שאין להם כח צרוף, אבר מן המת. ועוד. עיין בן פורת יוסף (לך לך ד"ה וביאר) ואבר קטן הוא העין. ובעומק נקרא קטן כי בו היה השבירה, ושבירת דבר לחלקים הוא הקטנתו. ועוד. עיין נגעים (ו, ז), כ"ד ראשי איברים באדם שאינם מטמאין משום מחיה. וכתב בזוה"ק (בלק קצה ע"ב) דכתיב לכל מראה עיני הכהן, את דיכיל כהנא למחזי מכתשא באסכולותא חדה, ולא איצטריך למאכא גרמיה, ולארמא עינוי הכא והכא.

עתיק

פסחים (פד ע"ב) רבי ישמעאל בנו ר' יוחנן בן ברוקה אומר, אבר שיצא מקצתו, אין בו משום שבירת עצם. עתיק שליש תחתון של נו"ה יורד לבריאה, בסוד דדי בהמה להניק כל פרצוף קודם עלייתו לאצילות, וזהו אבר שיצא מקצתו. ועוד. (זבחים פ"ט מ"ו, פו ע"א) אברים שפקעו מעל גבי המזבח קודם לחצות יחזירו וכו'. זו יציאת אברים מחוץ לגבולתם, ושורשו נו"ה דעתיק, כנ"ל, שיורד וחוזר ועולה למקומו. והוא שורש לכל יציאת אברים. ומשתלשל לתתא בקלקול, כמ"ש בנועם אלימלך (כי תצא, ד"ה כי תצא) בפרטות כל אבר ואבר בפני עצמו אינו כראוי ונכון ולפעמים נכשל בהם, דהיינו באיזה ראייה והסתכלות ודבור, וכו'. וזהו רמז בדברי חז"ל, אברים שפקעו מעל המזבח.

אריך

לשון אורך. וכתוב (יחזקאל יז, ג) הנשר הגדול, גדול הכנפים, ארך האבר. ועוד. בחינת אריך מתארך לכל. והוא מ"ש (נגעים ו, ז, קדושין כה ע"א) כ"ד ראשי אברין, כ' אצבעות ידיו ורגליו (שאצבעות הידים עולים עד למעלה מן הראש, ואצבעות הרגלים שפלים שבכולם. ושם נגלה אריך, אורך כל הקומה) וב' אזניו והחוטם והגיד שנקב עליון שבאדם און, נמשך ע"י חוטם

שאלה כוונה בתפילה

שלום לכבוד הרב, רציתי לשאול מה הכוונה שצריכה להיות במילות התפילה? האם הכוונה שאדם בתפילתו מקשר את הברכה לזמן ולמה שקורה לו לעם ישראל ולמה שמתחדש לו בנושא הזה מתוך מה שלומד. למשל בברכת השיבנו אבינו לתורתך - מה היא תורה זה דבר שמתברר לאדם כל פעם יותר לעומק האם בכך שמכוון ומבקש על תורה לפי מה שלמד שזו תורה. זה נקרא כוונה. או שמבקש על ירושלים וזה בשבוע של פרשת תרומה שבה נאמר ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם והאדם מתחנן במחשבתו שנזכה לעשות בתוכנו משכן לקב"ה. האם לכך התכוונו שצריך לכוון בתפילה? תודה רבה

תשובה

א. נקדים בב' נקודות שעליהן בנויה התשובה לשאלתכם, נקודה כללית בעבודת ה', ונקודה פרטית בענין התפלה.

נקודה כללית תכלית העבודה היא כלשון הפסוק "וידעת היום והשבת אל לבבך", שלב ראשון עצם הידיעה בכל מדרגה ומדרגה לעצמה, ולאח"כ ההשבה אל הלב כלו' שהידיעה תתגלה גם במדרגת הלב של האדם, ושהידיעה תהפוך להיות חלק ממנו וחלק מתפיסתו.

וצריך להבין שה"השבת אל לבבך" לא רק בא ללמד אותנו שאין להשאיר את הדברים בידיעת השכל בלבד אלא יש בזה דקות נוספת, והיא נקודה שרבים טועים בה.

יש אנשים שחושבים שאם כשמתחדש להם ידיעה מסוימת בעבודת ה' והם אף מרגישים איזשהו התעוררות הלב לענין הם קיימו בזה "השבת אל לבבך", שהרי ידיעה קרה בלבד לא מרגישים וא"כ מוכח שהידיעה הגיעה ללבם. אמנם זה נכון שיש כאן בתמונה גם לב אבל זה רק בגדר שהידיעה נגעה ללב, נגיעה בעלמא, ועדיין חסר כאן **ההתישבות בלב**, (ויתר על כן הכרה) ונמצא שהרגשת ההתעוררות בעצם מטעה בנ"א לח" שוב שהגיעו לתכלית כאשר באמת הם עדיין נמצאים באמ"צע הדרך. וכן ההרגשה שהיה להם נותנת רויה מסוימת לנפש וגורמת לכך שהוא פחות חושק ומבקש להשיג יותר.

הרי הבדל גדול יש בין התעוררות להתישבות בלב, ורואים את ההבדל מזה שההתעוררות הולכת ונחלשת, לפעמים כמעט מיד ולפעמים קצת פחות מהר, משא"כ ידיעת הלב, ואפי' שגם בזה יש זמנים שיותר גלוי וזמנים שפחות [או מצד

טבע תנודות הנפש או מגורמים חיצוניים], אבל הבסיס קיים תמיד.

כל זה הוא מצד הפועל יוצא של ההבדל ביניהם, אבל ההבדל השורשי ביניהם הוא שכאשר דבר הופך להיות ידיעת הלב חל שנוי עצמי באדם ומה שהתישב בלבו נעשה חלק ממנו, חלק מתפיסתו. משא"כ כשיש לאדם התעוררות לאיזשהו ענין הוא עצמו לא השתנה והענין נשאר חוץ ממנו ורק פעל על ההרגשות שלו. (זה גדר המושג "התפעלות", פעולת רגשות בחיצוניתם, לזמן מה.)

הארכנו מעט בנקודה, אבל העיקר לעניננו הוא שידעיות השכל צריכות להכנס ללב באופן של התישבות.

ב. בענין התפלה

הצורה הפנימית של תפלה היא כאשר אדם מבטא בדיבור את מה שנמצא בלבו ואת מה שהוא באמת מרגיש. את הרגשת החסר בנפש הוא מבטא **בבקשות**, את הרגשת ה"מלא" **בהודאה** ואת הרגשת גדלות הבורא **בשבח**. ולכן בכל חלק של התפלה האדם צריך לנסות לזהות בתוך נפשו את הענין של אותה תפלה מסוימת, ומהמקום שקיים הענין בתוך לבו משם הוא מדבר אליו ית"ש בתפלה ובתחנונים. ועל שם כך התפלה נקראת עבודה **שבליב**, וזה עומק גדר הכוונה שאמור להיות לאדם בתפלה [מלבד הכוונה שהוא עומד לפני המלך] "כוונת הלב", כלו' כוונת עצם פירוש המילות כפשוטם היא הלבוש שדרכה האדם מבטא את הרגשות לבו.

ג. לאחר ההקדמות הללו נוכל להתקדם ולהבין את התשובה לשאלתכם.

נמצא לפי מה שנתבאר שעד כמה שהבירור החדש במדרגת התורה וה"שכנתי בתוכם" [וכן כל ענין וענין] באמת התישב בלבכם ובאמת קיים בתוכה אז זה גופא ההרגשה שאתם באין לבטאות במילים "השיבנו אבינו לתורתך" "ולירושלים עירך ברחמים תשוב וכו'". ובהבחנה נוספת, אם האדם מרגיש בלבו רצון שענין מסוים שנמצא אצלו רק במדרגת השכל יתישב בלבו ויהפוך לחלק ממנו, ברור שעל זה גופא הוא אמור להתפלל.

אבל לנסות לקשר את חלקי התפלה לכל מיני ענינים שבעצם נמצאים מחוץ לאדם לא זו עיקר צורת התפלה ומהותה. ועבודת האדם בענינים אלו היא גופא ה"ידיעת היום והשבת אל לבבך" וכן"ל באות א', וכמובן עבודה בהדרגה ובאיטיות בכל ענין וענין לעצמו. ■

שאלות בכל תחומי החיים יתקבלו בברכה בכתובת: rav@bilvavi.net
להצטרפות לרשימת העלון מדי שבוע ע"י אימייל subscribe@bilvavi.net
שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245 | 078.395.2440
לעורך ולכל ענייני העלון: parsha@bilvavi.net | לקחת חסות עבור עלון שבועי: sponsor@bilvavi.net
רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ - משלוח ברחבי העולם 03.578.2270 | מייל: avi@moshebooks.com
ספרי מאה שערים רח" מאה שערים 15, ירושלים 02.502.2567 | ספרי אברמוביץ רח" קוטלר 5 בני ברק 03.579.3829